

Oponentský posudek

Název bakalářské práce:

PŘÍBĚHY NADÁNÍ – KVALITATIVNÍ STUDIE VÝVOJE NADANÝCH DĚTÍ

Autor práce: Ludmila Bártová

Autorka představuje svou práci jako případovou kvalitativní studii, ve které se prostřednictvím hloubkové analýzy rozhovorů s 5 nadanými dívkami v adolescentním věku snaží zachytit: „jakým způsobem se respondentky vyrovnávají s problematikou hledání identity“ (str. 4). Jejím výzkumným cílem je: „prozkoumat, co nadané dívky prožívají v tomto období“ (str.29).

V teoretické části se autorka věnuje třem základním oblastem: Nadání – pojmu nadání a faktorům, které jej utváří, následuje úžeji zacílená kapitola na nadané dívky a specifika jejich nadání, třetí nejrozsáhlejší kapitola je věnována teoriím adolescence různých autorů. Kromě těchto celků jsou zmíněny ještě možnosti vzdělávání nadaných dětí v ČR. Teoretická část práce dokládá orientaci autorky v dostupné domácí i cizojazyčné odborné literatuře, nicméně k práci s prameny a jejich citací mám dvě výhrady. Autorka téměř výhradně cituje odborné souhrnné práce, tedy sekundární prameny (nejčastěji: Hříbková 2009, Jurášková 2006, Mudrák 2009 v tématu nadání a Macek 1999, Muuss 1968 k tématu adolescence). Ze sekundárních zdrojů přejímá i všechny základní teorie nadání i adolescence, jejichž popisu věnuje prostor (např. Erikson, Spranger, Marcia), obdobně i výsledky výzkumů, jež uvádí, jsou zprostředkovány jinými autory. Široký záběr témat teoretické části umožňuje jen poměrně povrchní vhled do problematiky, což je na škodu zejména u kapitoly specifík nadaných dívek – pokud by autorka znala nejen závěry výzkumů zprostředkovaných třetí osobou, ale výzkum ve svém celku a podrobnostech, mohla by tuto znalost využít ke komparaci se svými zjištěními v praktické části, případně využít v diskusi. Naopak poměrně velké množství prostoru je věnováno teoriím adolescence, které pak ve výzkumné části autorka téměř nevyužije. Druhá výhrada směřuje ke způsobu citací odborné literatury. Převažují parafráze textu, následně je uveden autor a rok vydání, nikoliv však strana. Pokud je přejímáno vyjádření jiného autora, chybí odkaz jeho původní publikaci. To zcela znemožňuje kontrolu citovaného. Např: *Gagné, mluví o dvou vrzích kostkou, při nichž se rozhodne o našich zděděných schopnostech a o rodičích, kteří nás budou vychovávat (Mudrák, 2009).*

V empirické části práce jsme nejdříve seznámeni s designem výzkumu, výběrem respondentek, se kterými byly realizovány polostrukturované rozhovory, dále se dozvídáme o vlastním charakteru výzkumu, metodologii a zacházení s daty – autorka provádí především tématické kódování dat do tří skupin podle toho, jaké výzkumné otázky se jejich obsah týká. Empirická část pokračuje ukázkami z rozhovorů opatřenými komentáři autorky.

Stanoveny jsou (str. 29) tyto výzkumné otázky:

- Jakým způsobem se nadaná dívka vypořádává s vývojovými úkoly v období adolescence? (Jaký vztah má nadaná dívka ke svým schopnostem? Jaký vztah má nadaná dívka ke svému nejbližšímu okolí? Co je pro nadanou dívku v období adolescence důležité? Jaké ideální představy mají nadané dívky o svém budoucím životě?)
- Které vlastnosti respondentek odpovídají typickým rysům, které se přisuzují nadaným dívkám?
- Jak vnímají dívky svou školu a jak ji hodnotí?

Druhá a zejména třetí otázka pro mě byla vzhledem k tématu práce a zaměření teoretické části překvapením. Každá z nich by mohla být tématem samostatné výzkumné práce, takto postavené tříštití původní záměr práce a vytvářejí dojem nesourodosti a trojvrcholovosti, je obtížné nalézt jednotící smysl takto uskupených otázek a domnívám se, že je téměř nemožné takto postavené otázky v rámci bakalářské práce uspokojivě zodpovědět. Bez dalšího komentáře ponechávám otázku hodnocení školy a učitelů, neboť pro ni nenacházím žádné opodstatnění (Dávám zdůvodnění volby této otázky a její místo v práci jako námět k obhajobě). Druhá položená otázka nemá sice jasný vztah k tématu práce - adolescenci, nicméně si její přítomnost vysvětluji tak, že v rámci rozhovorů se objevily informace, které autorka mohla vztáhnout k poznatkům z výzkumů specifík nadaných dívek -využila jich tedy ve své práci k podpoře těchto zjištění. Některá zjištění jsou skutečně zajímavá a přímo k tomu vybízejí. Domnívám se, že autorka tak narazila na téma, které by bylo velmi nosné pro další zkoumání (např. odmítavý postoj dívek k soutěžení), vyžadovalo by však hlubokou znalost realizovaných výzkumů pro následnou komparaci s vlastními zjištěními.

Za jádro výzkumné práce autorky, které je relevantní k zvolenému tématu a cílům považuji hledání odpovědi na první výzkumnou otázku. Autorka vysledovala ve výpovědích, které

obsahově spadají do tématu identity tři oblasti: Vztah k sobě a svým schopnostem, vztah k rodičům a hodnoty a cíle respondentek. Ve všech třech subtématech podává příklady výpovědí jednotlivých dívek, opatřuje je komentářem, srovnává. Je jen škoda, že tomuto tématu byl ubrán prostor dvěma předchozími otázkami a analýza se tak nemohla rozvinout do potřebné hloubky - zůstává tak často u deskripce a konstatování rozdílnosti dívek.

Závěr: Práce splňuje všechny formální náležitosti, jazyková úroveň je vysoká. V teoretické části mám výhrady ke způsobu citace odborné literatury a využívání výhradně sekundárních pramenů. V empirické části došlo k částečnému odchýlení od tématu a rozptýlení cíle práce, na vlastní téma identity pak zbylo málo prostoru.

Otázky: 1) Zdůvodnění volby výzkumných otázek

2) Autorčino zhodnocení výsledků studie – přínos

3) Autorčino zhodnocení limitů její studie

Zpracovala: PhDr. Hana Valentová

V Praze 24. 5. 2012

Citace – nejsou jasné, zda parafráze, či přímá citace, není uvedeno číslo stránek